О Т Ч Е Т
ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2014 Г.
НА ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА НА БАН
(СЪС СЪКРАЩЕНИЯ)

1. Проблематика на Централната библиотека:

Основните дейности на Централната библиотека на БАН през 2014 година са свързани с мисията й да обслужва българската наука и чрез съчетаването на традиционните и модерните технологии и услуги да се изгражда и развива като съвременен библиотечно-информационен център.

ЦБ на БАН обслужва научни работници, преподаватели, специалисти, студенти, граждани. В съответствие с тази функция тя насочва усилията си към:

Научно-изследователска и научно-приложна дейност, насочена към разработване на проекти в областите на библиотечно-информационните науки и българистиката, финансирани от Европейски програми, НФНИ, Фондация НАБИС и бюджетно финансиране – пълно или частично.

Основни библиотечни дейности:

- изследване, изграждане и управление на академичния библиотечен фонд;
- развитие на автоматизираната библиотечна система ALEPH500;
- представяне в Световния електронен каталог на нови постъпления чрез ретроконверсия на фондовете;
- създаване на единна библиотечно информационна инфраструктура на БАН.

1.1. Академичният библиотечен фонд осигурява научните и приложните изследвания и разработки, извършвани в БАН и страната, и представя Академията като национална научна организация, която спомага за духовното и културното развитие на българското общество. За опазване на библиотечните документи и осигуряване на неограничен достъп до тях се извършва дигитализация на българска възрожденска книжнина и български периодични издания до 1944 г.

През 2014 г. за фондовете на Централна библиотека и специалните библиотеки са комплектувани **6035** заглавия в **17210** тома библиотечни документа на стойност **430 002,41** лв. Отчислени са **1725** тома на стойност **7691,20** лв.

Инвентаризацията на 20 % от книжния фонд през 2014 се проведе от 28.05.2014 г. до 30.06.2014 г. в книгохранилище № 2. В процесите на проверката „де визу“ взеха участие **41** (от 51) служители от ЦБ на БАН, проверени са **154346 т**. библ. единици (списания и вестници). Като липси са установени **279 т.** на стойност **4132.61 лв**. с Акт № 1/2014.

Инвентаризацията през 2014 година бе последният етап от разсрочената инвентарна проверка на фонда на ЦБ на БАН. От 2002 г. до 2014 г. в Централна библиотека по силата на Закона за изменения и допълнения на Закона за счетоводството - § 14 чл. 22 ал. 1 и ал. 2 /ДВ, бр. 105 от 22.12.2006/ в сила от 01.01.2007 г. се организира и провежда частична инвентаризация на библиотечния фонд от т.нар Стар каталог (до 2003 г., когато се въвежда електронен каталог).

При инвентаризацията (2002-2014 г.) на библиотечния фонд се установи, че са проверени **1 435 978** библиотечни единици, броят на липсващите библиотечни единици е **24 146** на обща стойност **111 855,20** лв.

Централна библиотека извършва активен международен обмен с **1012** институции (библиотеки, университети, музеи, архиви, фондации) в **69 държави**. Качеството на постъпленията по книгообмен е повишено и съобразено с изискванията на библиотеките при ПНЗ.

Изпращането на българска научна литература в чужбина и в страната през 2014 – е **9 500** екз., на стойност **91 273,40** лв. Стойността на пощенските разходи е **50 569** лв. През тази година финансирането на пощенските разходи за обмен беше нормална. В сектора текущо се разпределят, координират и пренасочват издания в библиотечната мрежа на БАН, съобразно профила на научното звено. Обменният фонд е комплектуван редовно с академична литература чрез безплатно предоставяне на нужните екземпляри от редакциите на академичните периодични издания и безплатно предоставяне на 6-10 екз. от всяко издание на Издателството на БАН, съгласно "Временни правила за издателска дейност на БАН" /раздел II,15/.

Постъпилата по книгообмен литература е **622** тома книги на обща стойност **34 677** лв. и **4534** т. периодични издания на стойност **265 235,26** лв.

Голям дял в постъпленията за академичната библиотечна мрежа заемат даренията. Редовно получаваме и обработваме дарения от академичното ръководство, както и от самите автори, от издатели, организации, от наши читатели и др.- проф. Виолета Косеска – **170** т.; **189** т. книги и албуми за ЦБ и библиотеката на Института по изкуствознание – дарение от семейството на първата българска дизайнерка Жанет Стойчева-Захариева; **151** т. книги и около **30** единици периодични издания от семейната библиотека на Петко и Екатерина Каравелови, дарени на ЦБ от Деян и Денница Кюранови; корпорация „Развитие" КДА, състоящо се от **20** заглавия в **40** тома книги, на обща стойност **160.98** лв. и т. н.

През 2014 г. са постъпили **2356** тома книги на стойност **42224,87** лв., **497** тома периодични издания, на стойност **24332,26** лв.

Делът на постъпленията по депозит от НБКМ (книги и други непериодични издания) през тази година отново е водещ **-1 751** тома на стойност над **22875,67** лв., периодични издания-**5035** т., на стойност-**7700,88** лв.

Единният Академичен библиотечен фонд към 31.12. 2014 г. възлиза на **2 009 126** т. на стойност **34 747 938,31** лв.

Регистрираните читатели за 2014 г. са **411** от тях **245** от БАН, **151** външни и **15** чужденци.

Посещенията в читалнята са **2550** с **6500** ползвани материали, в заемната служба **3314** посещения с ползвани **2279** библиотечни документи за домашен прочит или общо **5864** посещения и **8779** ползвани библиотечни материали.

Запазва се тенденцията от последните години години към намаляване броя на регистрираните читатели, броя на посещенията и раздадените документи. Причина за това е достъпът до електронни бази данни (ел. своден каталог, дигитални колекции, ел. бази данни от националния абонамент и абонамента на ЦБ до ел. бази данни).

През 2014 г. ЦБ работи с новия модул на сводния каталог на фондация NALIS за електронно междубиблиотечно заемане. По **МЗС** са приети и изпълнени **75** поръчки, а за служители на БАН са направени **32** поръчки.

Изключително сложен е проблемът със свободното място за новопостъпващите книги и периодични издания в централното книгохранилище. Това ще наложи през следващата година отново пренасянето на част от фонда от централното книгохранилище в Книгохранилище № 2, което ще затрудни обслужването на читателите, както и ще изисква повече финансови средства за транспорт при изпълнение на поръчките.

През 2014 година продължи сканирането на вестници, чиято цел беше освобождаването на място и ползването им в електронен вид, но процесът е труден и бавен. С въвеждането на платформата Roseta, това ще стане още в началото на 2015 г.

Проблемът с Книгохранилище № 3 в с. Чуковезер бе решен през м. октомври 2014 г. с преместването на фонда от дисертации- **6000** библ. единици в Книгохранилище № 2, като подреждането им е планирано за м. юни 2015 г.

През 2014 г. остана нерешен въпросът с ремонта на ел. инсталация в книгохранилището в ЦБ-БАН. Това затруднява работата на служителите в отдел „Обслужване".

През 2014 г. ЦБ на БАН участва в организацията и координацията на 35 изложби и

поддържаше през цялата година тематични изложби в заемната служба.

1.2. Изпълнение на националната стратегия за развитие на научните изследвания.

ЦБ на БАН е учредител на фондацията за изграждане на Национална Автоматизирана библиотечно информационна система /НАБИС/, заедно с Библиотеката на СУ и Библиотеката на АУ – Благоевград. Интерес към нашата работа имат всичките 30? асоцирани библиотеки, които ползват форматите за библиографско описание MARC 21.

През 2014 г. продължи работата по проекта на фондация NALIS за ретроконверсия на библиотечния фонд, който приключи на 31.05.2014 г. Стратегията за бъдещата дейност на библиотеките, включени в Проекта е насочена към превръщането им в единна национална дигитална библиотека, която се стреми към опазване на книжовното богатство. За 2014 година в ЦБ на БАН са направени **40862** записа на книги и периодични издания. . От началото на проекта 01.06.2010 г. до 31.05.2014 година ЦБ-БАН са създадени **284 814** записа на книги и периодични издания. През м. юли бе направено ново проектно предложение от колектива на ЦБ-БАН, което бе одобрено от фондация NALIS. От месец октомври 2014 стартира нов проект за ретроконверсия на редки и ценни книги от фондовете на Централна библиотека и библиотеката на Института по изкуствознание и аналитична разработка на академичната периодика. За периода 01.10.2014-31 .12.2014 г. са направени **2582** записа на книги (стари гръцки, турски, латински, арабски книги).

През 2014 г. продължи работата, свързана с дигитализиране на фондовете в ЦБ-БАН – чрез платформата DigiTool. До 31.12.2014 бяха обработени и качени на сървъра **145** български възрожденски старопечатни книги, с което приключи представянето на колекцията от Старопечатни книги 1806-1878 в **Дигитални колекции на ЦБ** на сайта на **ЦБ-БАН**. Започна и работа по дигитализацията на библиотеката на Феликс Каниц. Дигитализирани са най-представителните заглавия от тази колекция, която ЦБ притежава, експонирани в **Дигитални колекции на ЦБ** на сайта на **ЦБ-БАН**. През месеците ноември и декември, фондация НАБИС замени досегашната платформа DigiTtool с нов софтуер Roseta и започна процес на прехвърляне на електронните копия. Този софтуер предоставя още по-големи възможности дигиталните обекти да разкриват своето съдържание пред читателите и в същото време да се съхрани книжовно-документалното наследство на ЦБ-БАН.

1.3. Централната библиотека на БАН ще продължи да има водеща роля в изграждането на библиотечно информационната инфраструктура на БАН и управлението на единния библиотечен фонд. Поддържането и развитието на библиотечната система ALEPH500 ще продължи и през следващите години, както и попълването на дигиталната библиотека с нови книги и периодични издания. Качествено ще се промени начина на обслужване на читателите, като акцентът ще е към разширяване на възможностите за независимост и самообслужване. През 2014 г. се осъществи преминаване към новата версия на ALEPH500 и предстои въвеждане на модул „Обслужване", който ще даде възможност за много по-качествено и ефективно обслужване на научната читателска аудитория в библиотеката. Това стана възможно със спомоществователството на акад. Антон Дончев, който в края на годината направи щедро дарение в размер на **10 000** лв., за закупуване на компютри за читалнята и специален принтер за техническото обезпечаване на този модул.

ЦБ ще продължи да е консултативен център по въпросите, свързани с формат MARC 21, да дава експертна оценка в областта на библиотекознанието и библиографията, като се съобразява с последните световни тенденции и публикации в областта и да ги популяризира у нас.

Централната библиотека има водеща роля за изграждане на Национална академична библиотечно-информационна система. Тя е предоставила своите записи в Сводния каталог NALIS (националния каталог на академичните библиотеки в България) и активно участва в инициативата на Фондация NALIS за ретроконверсия и дигитализация на редки и ценни издания.

1.4. Взаимоотношения с институции:

В ЦБ на БАН е разработен софтуер (BASLib) за електронно документиране на художествени произведения, музейни експонати и археологически обекти.

През 2014г. е разработен Online (WEB) вариант на BASLib - WebBASLib. Системата е базирана на SQL 2000/2005/2008 и ASP скриптове изпълнявани под управлението на WEB сървер активиран на локална операционна система XP или Windows 7. Така се осигурява въвеждането на текст в UTF-8 (unicod).

Визуалната интерпретация (показване, търсене и въвеждане) се осъществява с Internet Explorer, Google Chrome или Mozilla Firefox.

Публичен достъп на WEB сървера е върху операционна система тип Windows Server 2003/2008/или по-нова, работеща 24 часа в денонощието и 7 дни в седмицата, подържана с UPS и с адрес или име публикуван и достъпен в интернет пространството.

През 2014г. WebBASLib е инсталирана и се поддържа:

1. в библиотеките на Зографския манастир в Атон – локално, недостъпна отвън;
2. в Рилския манастир – локално, недостъпна отвън;
3. в Регионалната Библиотека на Велико Търново «П.Р. Славейков» - публична
4. в ЦБ на БАН - Versiones Slavicae Database – публична
5. в Еврейския център Shalom - локално

Продължава експлоатацията на модулите, инсталирани в:

- НАИМ – БАН,
- Софийски исторически музей. Базите данни са представени на уебстраницата на ЦБ на БАН.
- БД с експонатите на художествената сбирка на галерията и историческия музей в Казанлък..
- Системата BASLIB поддържа електронния каталог на библиотеката в Държавна агенция „Архиви" – Базата данни съдържа над 7 000 записа.
- Художествена галерия „Илия Бешков" в Плевен за описание на художествени произведения.
- Културния институт на МВнР.

В Централна библиотека системата BASLIB се използва за всички проекти свързани с публикуването на данни в **Europeana**:

- Athena;
- Carare;
- LinkedHeritage;
- ATHENA Plus

2. Резултати от научната дейност през 2014 г.

2.1. През 2014 г. в ЦБ-БАН беше внедрена версия 20 на ALEPH500, която предоставя големи възможности за търсене в сводния електронен каталог, както на библиографски записи, така и на дигитални обекти, с помощта на приложния софтуер Roseta.

2.2. Научната група по библиотекознание и библиография – по-важни публикации –Приложение №1 – Публикации

3.Художественотворческа дейност на звеното през 2014 г.

- Изложба "Книги от библиотеката на Феликс Каниц, дарени на ЦБ БАН" – 30 януари – 10 февруари (в Унгарския културен институт)
- Честване на 185-годишнината от рождението и 110-годишнината от смъртта на Феликс Каниц, чуждестранен член на БАН. Изнасяне на доклад за неговата дейност в България и за дарените от него книги на БАН. Проявата се организира съвместно с Унгарския културен институт – 30 януари
- Юбилейна изложба 145 години БАН. – 21-28 ноември

- Изложба с репродукции по творби на Феликс Каниц (по повод 145 г. БАН и научна сесия РАЦ – ВТУ) в изложбени зали „Рафаел Михайлов" – Велико Търново (декември 2014 г.).

и много други.

4. Международно научно сътрудничество на звеното

Централната библиотека на БАН е активен участник и партньор в проект от Седмата рамкова програма на Европейския съюз ATHENA Plus. Неговите основни цели са насочени към подпомагане и разширяване участието на българските музеи, галерии и други институции, които се занимават с опазване на културното наследство. Централна библиотека е агрегатор на българско съдържание с историческа и културна стойност от различни институции в страната. През 2014г. са подготвени 4 000 обекта за публикуване в европейската дигитална библиотека - Europeana.

Подготвени са 11 бази данни, съдържащи информация за дигитални обекти от водещи музеи и институции, а именно: Национален исторически музей, ОКИ със Софийски исторически музей, Регионален музей в Казанлък, Художествена галерия „Илия Бешков" – Плевен, РИМ – Перник, РИМ – Враца, РИМ - Шумен както и частни колекции. Поддържат се активни контакти с институти на БАН, които притежават ценни колекции.

През септември 2014 г. Централната библиотека на БАН завърши изпълнението на проект по ОП „ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ" от Центъра за развитие на човешките ресурси – „Дизайн на подвързване и консервация на старинни книги, албуми и други хартиени документи", направление „Трансфер на иновации", подпрограма „Леонардо да Винчи". Проектът се изпълнява от консорциум от институции и организации от България, Холандия, Италия и Австрия.

Централна библиотека на БАН бе координатор, административен и финансов мениджър на проекта.

5. Участие на звеното в подготовката на специалисти

Гл. ас. д-р Екатерина Дикова чете лекции по Българска лексикология в Пловдивския университет, Филиал "Любен Каравелов" (Кърджали).

В ЦБ и библиотечната мрежа на БАН се провежда продължаващо обучение за библиографско описание – MARC 21.

Оказване на помощ на колеги-преподаватели при практически упражнения със студенти за придобиване на умения за работа с каталозите, справочниците, подредбата на фондовете и др. от УниБит.

И през 2014г. продължават обучения: за работа със скенер BookEye 3 за дигитализация на старопечатни издания от фонда на библиотеката.

Продължава и обучението за работа с BASLib на библиотечни и музейни специалисти.

6. Иновационна дейност на звеното и анализ на нейната ефективност

6.1. Online (WEB базирана) база данни, вариант на BASLib – WebBASLib

Системата е инсталирана в библиотеката на Зографския манастир в Атон и в библиотеката на Рилския манастир – безвъзмездно.

WebBASLib е инсталирана в РБ „П.Р. Славейков" – по проект на ФНИ – ЦБ е получила 15 000 лева (1-ви етап)

6.2.Софтуерна платформата Roseta за управление на дигитални колекции на фирма Ex-Libris

7. Стопанска дейност

Централната библиотека извършва следните платени услуги:

- копиране на библиотечни документи	– 1996 лв.
- предаване на вторични суровини	– 401 лв.
- продадени книги	– 658 лв.
- междубиблиотечно заемане	– 196 лв.
Общо	– 3251лв.

С въвеждането на библиотечно-информационната система ALEPH500 и с развитието на пазара, силно се разнообразиха и **възможностите за достъп** до различни по съдържание онлайн информационни издания. През последните няколко години в рамките на национален абонамент, реализиран от МОН, сътрудниците на БАН имат достъп до най-ценните и най-скъпите онлайн ресурси: Web-of-Knowledge, ScienceDirect, SCOPUS и пр. От 01.04.2014 г. ЦБ-БАН направи абонамент за следните ел. бази данни-**SpringerLink, EBSCOhost, APS, American Chemical Society, JSTOR, Project MUSE, Юридическа енциклопедия**.

Български информационен консорциум, с който ЦБ поддържа добри отношения предоставяше през цялата година безплатен достъп до следните ел. бази: **CABI, Maney Publishing: Health Sciences, Humanities & Social Sciences и Materials Science & Engineering**

Статистика от ползването на тези бази през годината е сладната :

SpringerLink- 450 (търсения)

EBSCOhost-3379 (търсения)

APS-2186 (търсения)

American Chemical Society-8522 (търсения)

JSTOR-2600 (търсения)

Project MUSE-280 (търсения)

Wiley RxnFinder-3000 (търсения)

9. Състояние и проблеми на Централната библиотека на БАН в издателската и информационната дейност, препоръки:

Централната библиотека продължава публикуването на :

1. Информационен бюлетин на Централната библиотека на БАН ISSN 1312-9899.
През 2014 г. са публикувани 7 бр.
Редколегия: гл.ас. Даниела Атанасова /отг. ред./, Стефка Хрусанова, Евгения Станчева, доц. д-р Никола Казански, компютърна обработка Петър Първанов.

2. Българистика/Bulgarica. Информационен бюлетин ISSN 1311-8544.
Съвместно издание със Съвета за чуждестранна българистика. През 2014 г. са публикувани бр. 28 и 29, като книжка 28 бе издадена с подкрепата на акад. Иван Юхновски, осигурил финансови средства в размер на 700 лв.
Редактор: проф. дфн Анисава Милтенова
Съставители : проф. дфн Анисава Милтенова, доц. д-р Никола Казански, Емилия Волева.